

پانی با شوری کوردستان ل

اپانی شخ عوبیدو ای

نهریدا -4- هسو بسکانی

بهشی چوارهم
ک نگره سهرک هزه کوردهکان له نههری

دوا به دوا ی شکستی یه که می ش شخ چه کداریه که ی شخ عوبه یدو ل دژ به بابی عالی سا ی (1879) و نا هزایی هه ندک له سهرک هزه کوردهکان دژ به شه ی عوسمانی، ناچار شخ ده بوا یه به دوا ی تاکتیکی دیکه دا بگه، شخ بیر ی له ک نگره یه کی فراوانی سهرک هزه کوردهکان کرده وه، بئه وه ی له م ک نگره یه دا ئا مانجه کانی خ ی به سهر که کوردهکان بگه یه ن و ئاراسته یان بکات، به ره و اپه یین به مه بهستی ئازاد کردنی کوردستان، ب ئه مهش بانگه وازی سهرک هزه کوردهکانی کرد ب به شداری کردنی ک نگره که له نههری.

ئه و ک نگره یه به ئاماده بوونی ز ره ی سهرانی خ هکان، ناودارانی کورد، پیاوانی ئایینی و نو نه رانی هه موو چینه کانی ک مه له گوندی نایری (نههری) ناوچه ی شه مزینان به ستر، تدا ب یاری پ که وه نانی (ک مه ی خ ه کوردهکان) درا ئه ویش به نه ره ی خ ی ب یاری به رز کردنه وه ی ئا ی خه باتی ش شگ انه ی دا دژ ی هه ردوو ده و ه تی تورکیا و ئران.

دوا ی بانگه وازی شخ عوبه یدو ل ز ره ک له سهرک هز و پیاوانی ناوداری کورد له نههری ک بوونه وه، له ئه نجامدا یه ک تی کوردان "ک مه ی کوردان" وه کو ک نفدراسی ن کی خ ه کی له سهر دهستی شخ عوبه یدو ل له ته موزی (1880) دروست بوو، ئه م ک نگره خ ه کیه ی سهرک هزه کوردهکان زیاتر کاریگه ری ه کاری خانی شخ عوبه یدو ل و ایه ه ز و زه وه نده کانی ته ر یقه ی نه قشبه ندی بوو، نه وه کا ه کاری بابه تی ناو ک مه گ، که سهرک هزه کوردهکان له سهر بانگه وازی شخ عوبه یدو ل ها تبوون ب نههری.

شخ له ک نگره که دا وتار کی ب ئاماده بووان خو نده وه، وتاره که ی شخ عوبه یدو ل و خواسته کانی ب دامه ز راندنی کوردستان کی سهر به خ له لایه ن ز ره ی به شدارانی ک نگره که وه په سند کرا، هه موو به شدار بووانی ک نگره ی نو نه رانی خ ه کوردهکان به ت ک ای ده نگ ئاماده یی خ یان ب خه بات و گیانبازی له پ ناوی زگاری کوردستان پیشاندا. دوا ی گفتوگ و هه سه نگاندنی بارود خ ی ئه و ژگار ه ب یار

درا ئه مجاره له ژبه باتي كوردستان بن دهستی ئـران ـاپه ـين نه نجام بدرـ.

كاپتن كلايتن دهـتـ: شتـكى بهـگهـنهـويسته نوـنـهـرهـكانى له هـموو لايهـكـدا سـهـرقـا بوون، هـهـوى ـاكــشانى نهـكـ تهـنيا هـموو خـهـ كوردهـكان، بهـكو نهـستورى و ئهـرمهـنيهـكانيشيان دهـدا، داوايان لـ دهـكات بـدهـنهـ پاـى. ئهـو كوردانهـى هاـتـوـونهـتهـ وان دهـتـن، شـخـ عوبهـيدوـها ناردوويهـتى بهـدوى خهـكـيدا و داوايان لـ دهـكات دژى ئـران ـاپهـن، واـتهـواتيش هـهـيهـ دواى ئهـوهـى شـخـ له ئـرانـيهـكان دهـبـتهـوه لادهـدات بـسـهـر توركهـكان، من لهـو باوهـهـدام ئهـو (شـخـ) پلانـكى بهـربـلاوى هـهـيهـ بـ كـخـستنى هـهـموو كورد، لهـوـباتـكى سـهـربهـخـدا بهـسـهـرـكاـيهـتى خـى. يهـكهـم شـت هـهـلومهـرجهـكان سـهـرنجيان بـ لاي ئـران ـاكـشاوه. هـهـوى دهـدات حكومهـتى ئـران ناچار بـكات وهـك فهـرمانـهـواى كوردهـكانى ئـران دانى پـدا بنـت، پاشان لائهـداتهـوه بـ ئهـو تهـهـفهـ و هـهـوى دهـدات مافهـكانى لهـ توركان وهـدهـست بـنـ.

ئاراسته كردنى ـاپهـينهـكه بهـرهـو ژبهـباتى كوردستان

لهـكاتى بهـستنى كـنگرهـكه و دواى گفتوگـى نـوان بهـشدار بووانى كـنگرهـ، چهـند هـكارـكـ بوونه هـى ئهـوهـى ـاپهـينهـكه له كوردستانى بن دهستى ئـرانـهـوه دهست پـ بـكات، شـخـ عوبهـيدوـها كاـتـكـ ههستى بهـدووـايى لهـناو كـنگرهـكهـدا كرد، كه چهـند سـهـرـكـكى كورد حـهـز بهـوه ناكهن له دهـهـتى عوسمانى ـاست بـينهـوه، ئهـوسا بـيارى دا نهـخشـى ـاپهـينهـكهـى بـگوـتـ بـ كوردستانى بن دهستى ئـران، شـخـ نهـك دهـهـتى عوسمانى، بهـكو ئـرانـيشى بهـدوژمنى كورد دادهـنا، دووربينى شـخـ لهـوهـدا بوو بارودـخـى هـهـكهـوتوو لهـدهـست نهـدا، ئهـو بارودـخـى وهـك خـى وونى كردهـوه، كه برىتى بوو له دـخـى سياسى و ئابوورى ئـران، كه لهـگهـ دهـهـتى عوسمانى لهـشهـ دا بوون، هـهـروهـها نياز وابوو ناوچه بهـپـيت و بهـرهـكهـتهـكانى كوردستانى ئـران بـينه بهردى بناغـى ئابوورى دواـژى بزووتنهـوهـكه و پـشـخـستنى، بهـتايبهـت له بهـرپاـكـردنى شـشـ لهـئـرانـدا مهـسهـلهـى داـبين كردنى ئازوخـى هـزهـكهـى ئاسانتردهـكرد، بـ پـداويستيهـكانى خـى بـ شهـكـردن لهـگهـ دوژمنى سـهـرهـكى و بهـهـزدا واـتهـ دهـهـتى توركيا، هـهـروهـها ئهـو بهـشهـى كوردستان لهـبن كـفـى ئـران داـيه بارودـخـى لهـبارتره، ئـران لهـمـدا لاوازتره، بهـوه براكانى خـمان زگار دهـكهـين، شـخـ عوبهـيدوـها ئاوـكـكى تهـواوى لهـ دووبهـرهـكى و ناحـهـزى ئايىنى نـوان كورده سونى مهـزهـهـب و ئـرانـيه شيعى مهـزهـبهـكان داـيهـوه، جـگهـلهـمهـش حيسابى پهـيوهـندى نـوان دهـهـتى عوسمانى و ئـرانى كرد. ئهـو

په یوه نډیه ی دواى شه هکې وووسیا و عوسمانى سارد و سى تى کهوت، ههروه ها شه ی ئېران له گه څخه تورکمانه کان. شېخ عوبه یدو ځاى ته وېشى له یاد نه کړد، ئاو له کښې دووبه رېکې بداته وه، له سهر کښه کې (گيرات) له نوان ئینگلیز و ئه فغانستاندا په یدابوو، ئه دووبه رېکې و به یه کداچوونه ی ئېرانی ناچار کړد بوو، به شېکې هڅه کانی به ره و ناوچه څه هڅه کانی بنډرت، ته وېش بېگومان له سهر حیسابی لاواز کړدنی هڅه کانی بوو له ناوچه څخه ژناواییه کاند، سهره یی ته وېش شېخ له ناو کورده کانی ئېراندان او و شېره تېکې گه ورې هه بوو، گه لک له عه شره ته کورده کان به شېکه یه کی نااسته وڅخه ځیان به پیاو و ژړده سته ی شېخ داده نا، نهک حکومتی ئېران، هه رچی کښه یی زگار کړدنی کورده کانی دهو ته ی عوسمانیه، ته وه خرایه ق ناغی دوو می ځا په ینه که، سهره یی هه موو ته وانه ش له هیرش بې سهر ئیران شېخ وای بې ده چووه، گریمانی هه راسان کړد و تو ه کړدنی دهو ته ته ئه وروپاییه کان که متره.

دواى ته و او بوونی کښه نگره و دا شتنی نه خشی کار کړد، شېخ عوبه یدو ځاى بې یاری به رپا کړدنی شېخ دېر کړد. له وتاره کې شېخ عوبه یدو ځاى له کښه نگره ی ته موزی سا یی (1880) ی نو نه رې څخه کاند خول نه رایه وه، دهرده که و ئامانجی جوړانه وه که زگاری کوردستان و پکې که وه نانی دهو ته ی سهر به څخه بووه.

ویلیان جی ئا بېت کښه نسلی گشتی ورم بې میستر تېمسن ده نوو سېت: ئېستا شېخ هیچ نه نه کی له نیازه کانیدا نه هڅه شته وه، پکې څه کې ته وه یه څی به سهر کې ته ماره تېکې کوردی دا بنډت و هه موو کوردستانیش له تورکیا و ئېراندان بلکه ښت به یه که وه.

به گه نامه کانی به ریتانیا دهو ځان دهو ته ی ئېران له زېر ده مې که وه چاودېری و ئاگاداری شېخ عوبه یدو ځاى بووه بې شېش و بهم بې نه یه شه وه له سا یی (1878) وه تا سا یی (1880) دهو ته ی ئېران چه ندین یاداشتنامه ی به دهو ته ی عوسمانی پېشکېش کړدووه، تیایدا دهو ته ی عوسمانی له وه هوشیار کړد ته وه که نزیکه ی (5) هزار کوردی چه کدار، له سهر سنووره کانی ئېران- عوسمانی څخه بوونه ته وه، ... که چی دهو ته ی عوسمانی هیچ جړه هه ووست و کاردانه وه یه کی له بهرام بهر ئه م څخه سازدانه ی شېخ عوبه یدو ځاى نه نواندووه، ... تا ناچار دهو ته ی ئېران له ځای مو حسین پاسای با وړی ئېرانه وه له ئه سته مېو، ځای (22- 12- 1880) یاداشتنامه یه کی له و باره یه وه بې ئاگاداری به دهو ته ی به ریتانیا پېشکېش کړدووه.

له و کاته دا عوسمانی به د څکې لاوازدا تېده په ی به و پېیه ی پکې څه

نه ته وه يیه کانی ئهرمه ن هه مان شوه به ره و ټووی بهر ژه وه ندی بابی عالیش ده بوونه وه، بیه زږ ئاسایی بوو هر هچ نه ب ټا کښه کان ده گه نه بوار ټکی قو ټتر عوسمانی له بهرام بهر بزووتنه وه که ی شخ عوبه یدو ټټا چاوب ټ ش و دوا جار عوسمانی ټگه یش بزووتنه وه که ی شخ چه ک ټکی دووسه ریه، هم ب ټ گوشار خستنه سهر ئیمپراتری قاجار و هم ب ټ ووبه ټووبوونه وه ی ټټ ژه نه ته وه يیه کانی ئهرمه ن، ټ ده چ ټ شخ له سهر ئه م ئه نجامانه دا هاوکښه ی له شکرکښیه که ی ټ چه وانه کرد ب ټ ته وه و ئه مجار ویستوو یه له کوردستانی بندهستی ئ ټ رانه وه ده ست ټ بکات، دواتر کوردستانی بندهستی عوسمانی ټ زگار بکات و بانگی یه کگرته وه و سهر به خ ټ یی کوردستان هه ټ بدات.

ئه گهر چی ئه مانه و کښه مه ټټ ه ټ کاری دیکه ب ټ ئه م کاره هه بوون، به ټ ام تائ ټ ستاش ټوون نیه ټ ه وتی ټووداو ه کان له گهر مه ی ش ټ ش و ټ ا په ټ ینی دژ به بابی عالی چن کښه ن ټټ ل کران و چن شخ عوبه یدو ټټا کښه تایی به م ټ ا په ټ ینه ه ټ نا و ئاراسته ی ټ ا په ټ ینه که ی له دژ ی عوسمانی و بابی عالی واز له ټ ه ټ نا و له شکرکښیه کانی ټ ا په ټ ینه که ی ب ټ سهر ئیمپراتری ئ ټ رانی قاجاری گډ ټ ی، ب ټ گومان ده ب ټ شخ له وه ئاگادار بووب، ټ ووسیا ده و ټ ته ی ئ ټ رانی به ن ټ چیری هه ټ ا ټ زاده ی خ ټ ی دهرانی و ئاماده نه بوو ټټ گا به که س ټ کی دیکه بدات ده ست ب ټ ئه م ن ټ چره در ټ ژ بکات، ب ټ گومان ده ب ټ شخ له وه ش ب ټ ئاگا نه بووب، ده و ټ ته ی عوسمانی هر ه ټ بنده پشتیوانی ده کات تا کو گرفت و گډ چه ټټ ک ب ټ ئ ټ ران دروست بکات، تا بتوان ټ له و ټټ گایه وه داواکاریه کانی خ ټ ی به سهر ئ ټ راندا فهرز بکات، به تایی به ت که عوسمانی کښه مه ټټ کښه ی زهوی و ئاوی له گه ټ ئ ټ راندا هه بوو.

له لایه کی دیکه ش ټټټ ی ئینگلیز له ناوچه که به هچ ش ټ وه یه ک دروست بوونی ده و ټ ته ټ کی کوردی له بهر ژه وه ندی ئه و نه بوو. هاوسه نگی ناوچه که ی ټټ ک ده دا. به تایی به ت ب ټ ئه م مه به سته کلایت ټ سهر کونسولی ئینگلیز له وان، ټ ووبه ټ وو له دوو دانیشن له گه ټ خودی شخ ئه وه ی ب ټ دوو پات کرد بووه وه، بهریتانیا ئاماده یه به ره و ټووی هه موو "گه ټ ه لاوژه یه ک" و ب ټ یاساییه ک بوه ست، که ب ټ ته مایه ی هه ټ ه شه و مه ترسی ب ټ سهر یه ک ټ تی ئیمپراتری عوسمانی. له کات ټ دا هه موو م ټ ژوونووسه کان له سهر ئه وه کښه کن شخ عوبه یدو ټټا ده یوست ده و ټ ته ټ کی سهر به خ ټ ب ټ کورد دابمه زر ټ ن، ئایا شخ عوبه یدو ټټا حیسابی چن له سهر ئه م ټ وودا وانه کردووه، ئه مانه کښه مه ټټ ک پرسیارن به هیوان له داها توودا وه ټ مه که یمان به ټوونی ده ست که و ټ ت.

ماویه تی